

**Nagykanizsa város utcáinak, tereinek,
köztéri szobrainak és emléktábláinak jegyzéke**

1753 — 1969

Dr. Szűcs László

**Nagykanizsa város utcáinak, tereinek,
köztéri szobrainak és emléktábláinak
jegyzéke**

1753 — 1969

ELŐSZÓ

A XVI. és XVII. században a meghódított magyarországi területeket a török uralom tartományokra (vilajet) osztotta, és így kapcsolta be saját igazgatási rendszerébe. A budai, az egri, a temesvári tartományok mellett Kanizsa várának 1600. október 22-én történt elfoglalása után kialakította a kanizsai vilajetet is.

Kanizsa vára 1690. április 13-án szabadult fel a török uralom alól, városias fejlődése ezután indult meg. 1753-ban már 14 utcája volt, amelyeket a korabeli hivatalos feljegyzésekből ismerünk.

A közelmúltban elhunyt dr. Szűcs László összegyűjtötte a több mint két évszázadon át kialakult, használt utca- és térneveket. Ez a gyűjtemény tehát történelmi áttekintése a nagykanizsai utca- és térnevek változásának, s egyben lehetővé teszi a város történetével foglalkozóknak a régi írásokban, könyvekben található helymegjelölések biztos meghatározását. Mutatja a gyűjtemény azt is, hogy a város településföldrajzilag hogyan alakult ki, hogyan változott és hogyan fejlődött a mai, szocialista jellegű Nagykanizsává.

A gyűjtés jelentőségét, értékét növeli, hogy Nagykanizsa levéltári anyaga történelme folyamán kétszer is csaknem teljesen megsemmisült, éspedig 1779-ben tűzvész, 1945-ben a fasizmus rombolásai következtében.

A munkát kiegészíti a szerző gyűjteménye a város köztéri szobrainól, emlékműveiről és emléktábláiról.

Reméljük, hogy ez a kezdeményezés is ösztönzést ad a további helytörténeti kutatásokra, azok eredményeinek közzétételére.

E tanulmányt városunk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére jelenteti meg Nagykanizsa Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága.

Nagykanizsa, 1970. április hó.

MÓZES PÁL
vb-elnök

I. Utcák, terek:

Az 1968. évi utcanév (A. V. T. V. B. Épít.- és Közl. Osztályánál vezetett utcanyilvántartás alapján)	1945 előtti utcanév (A. V. T. V. B. Épít.- és Közlekedési Osztályánál levő 1919. és 1941. években készült várostérképek alapján)	Az 1864. évi kataszteri térkép szerinti utcanév (A. V. T. V. B. Épít.- és Közl. Osztályánál található)	Az utcanévek 1753-ban (Barbarits Lajos Nagy- kanizsa c. monográfiája Bp. 1929. 110. oldal)
1. Ady Endre utca	Horthy Miklós utca Kazinczy utca (L: 61, Nem azonos)	Kaproncai utca	Légrádi utca Ispita (Ápolda) utca (Lenin út és Zrínyi M. út közti útszakasz.)
2. Alsótemető utca 3. András Lajos utca 4. Andrejka Jenő utca 5. Akácfa utca 6. Arany János utca 7. Asztalos János utca	Alsótemető utca Muraközi utca Arany János utca Pilsudszki utca Kétház utca Attila utca	Alsótemető utca	
8. Attila utca	Attila utca	(Mihály) Miháldi utca (Miháldi utca nevét tévesen Mihály névre írta el az osztrák tér- képkészítő.)	Miháldi utca
9. Árpád utca	(északi része Rákóczi utca és Dózsa György utca között) Sikátor utca (L: 108-t)		
10. Bagolai sor 11. Bajcsai utca 12. Bajcsy-Zsilinszky Endre utca	Bagolai sor Bajcsai utca dr. Hegedűs György út Ország út	Bajcsai utca Sormási út	
13. Bajza utca 14. Balaton utca	Bajza utca	Ujvilág utca	
15. Báthory utca 16. Bedő Albert utca	Báthory utca	Zöldfa utca	Várhelyi utca
17. Berek köz 18. Béke utca (1962-ig Vorosilov utca)	Berek köz Csengery út	Köz Iván utca	
19. Bocskay utca 20. I. Bolgár Hadsereg út (1962—1963. Batthyány út) (Nem azonos 42-vel)	Bocskay utca		

21. Bornemissza Gergely utca			
22. Braun Éva utca			
23. Brónyai Lajos utca	Wlassics Gyula utca		
24. Búzavirág utca			
25. Cigány utca	Cigány utca (Nem azonos kilencvenkilencel)	Cigány utca	
26. Csányi László utca	Csány László utca		
27. Deák Ferenc tér	Deák Ferenc tér		
28. Dobó István utca			
29. Dózsa György utca	József főherceg utca		
30. Dózsa György tér	Szent Flórián tér		
31. Egerszegi út (1954—1967. Korpavár Fő út)	Korpavár	Korpavár	
32. Eötvös tér	Eötvös tér		
33. Erkel Ferenc utca			
34. Fabik Károly utca	dr. Szekeres József utca		
35. Farkas József utca	Levente utca		
36. Fáy András utca			
37. Felsőtemető utca	Felsőtemető utca	Felsőtemető utca	
38. Fő utca (1954—1967. Palin Fő utca)	Palin	Palinpuszta	
39. Garay utca	Garay utca	Vizi utca	
40. Gábor Áron utca	Gábor Áron utca		
41. Hajgató Sándor utca	Hajgató Sándor utca		
	Polgár utca		
42. dr. Hamburger Jenő utca	Batthyány utca (Nem azonos hússzal)	Gábor utca	
	Mária utca		
43. Hámán Kató utca			
44. Hársfa utca			
45. Hevesi Sándor utca			
46. Honvéd utca	Honvéd utca	Csordás utca	Új utca
47. Homokkomáromi utca	Homokkomáromi utca	Homokkomáromi utca	Feiső utca
48. Hunyadi utca	Hunyadi utca	Kereszt utca	
49. Hunyadi tér	Hunyadi tér	Piac tér	
50. Huszti György tér	Huszti György tér		
51. Ibolya utca			
52. Ifjúság útja			
53. Jakabkuti utca	Jakabkuti utca		
54. Jókai Mór utca			
55. József Attila utca	Alsósánc	Sánc	
56. Kaán Károly utca			

Az 1968. évi utcanév
(A V. T. V. B. Épít.- és Közl.
Osztályánál vezetett
utcanyilvántartás alapján)

1945 előtti utcanév
(A V. T. V. B. Épít.- és Közlekedési
Osztályánál levő 1919. és 1941. evekben
készült várostérképek alapján)

Az 1864. évi kataszteri
térkép szerinti utcanév
(A V. T. V. B. Épít.- és
Közl. Osztályánál
található)

Az utcanevek 1753-ban
(Barbarits Lajos Nagy-
kanizsa c. monográfiája
Bp. 1929. 110. oldal)

57. Kalász utca (1954—1967.) Palin Kossuth Lajos utca	Palin	Palinpuszta	
58. Kaposvári utca	Felsősánc	Sánc	
59. Karkecz Károly utca			
60. Katona József utca	Szentgyörgyvári utca (L: 72-t)	Szentgyörgyvári utca	Szentgyörgyvári utca
61. Kazinczy utca	Kazinczy utca (Nem azonos eggyel)		
62. Kállai Éva utca	Halvax József utca		
63. Kilián György utca	Kassa utca		
64. Kinizsi utca	Kinizsi utca	Óriás utca (Riesen Gasse)	
65. Királyi Pál utca	Királyi Pál utca		
66. Kisfaludi Sándor utca	Kisfaludi Sándor utca		
67. Kismező utca	Kismező utca		
68. Kistrác utca	Kistrác utca	Rác utca (L: 89-t)	
69. Kossuth Lajos utca			
70. Kossuth Lajos tér	Kossuth Lajos tér	13 város	
71. Korvin Ottó			
72. Kórház utca	Kórház utca (L: 60-t)	Szentgyörgyvári utca	Szentgyörgyvári utca
73. Kölcsey utca	Kölcsey utca	Szeglet utca	Szeglet utca
74. Kőrösfalva utca			
75. Kun Béla utca	Vécsey Zsigmond utca		
76. Landler Jenő utca	Pivári utca	Petránci utca	Alsó utca
77. Latinka Sándor utca	Babochay György utca Gyár utca		
78. Lenin út (1962-ig) Sztálin út	Fő út	Fő út	Piarcei utca (L: 116-t)
79. Ligeti utca			
80. Ligetváros	Honvéd kórház Hadi kórház Barak-kórház		

81. Magvető utca (1954—1967.) Palin Petőfi Sándor utca	Palin	Palinpuszta	
82. Magyar utca	Magyar utca	Bécsi utca	Szombathelyi utca
83. Május 1. utca (1960-ig) Üveggyári utca (Nem volt hivatalos utcanév)			
84. Malomkert utca	Malomkert utca		
85. Március 15. tér			
86. Mező Imre utca	Körmös utca	Rajnai utca	
87. Munkácsy Mihály utca	Munkács utca		
88. Muskátli utca			
89. Nagyrác utca	Nagyrác utca	Rác utca (L: 68-ast)	
90. Napsugár utca (1954—1967.) Palin Dózsa György utca	Palin	Palinpuszta	
91. Nefelejts utca (Polai János utca)	Szigeti utca (L: 101-t)	Becsali utca	
92. Néphadsereg utca	Teleki utca	Pécsi utca	Sopron utca
93. Nyírfa utca			
94. Olaj utca	Olaj utca (1940-től)		
95. Oswald József utca	Hajcsár utca		
96. Órház utca	Órtorony utca		
97. Órtorony utca	Órház utca	Rózsa utca (nem azonos egyszáz- öttel)	
98. Pápai utca	Pápai utca	Pesti utca	Récei utca
99. Petőfi utca	Petőfi utca		Cigány utca = (Rákóczi utcától Dózsa György utcáig terjedő útszakasz.) (Nem azonos huszon- öttel)
100. Pipacs utca			
101. Polai János utca	Bába utca Szigeti utca (L: 91-t)	Becsali utca	
102. Ráckert utca	Ráckert utca		
103. Rákóczi utca	Rákóczi utca	Cicelle utca	Külsőtelki utca
104. Rozgonyi utca	Rozgonyi utca	Koronaherceg utca (Monográfia 128. oldal)	

Az 1968. évi utcanév (A V. T. V. B. Épít.- és Közl. Osztályánál vezetett utcanévléltartás alapján)	1945 előtti utcanév (A V. T. V. B. Épít.- és Közlekedési Osztályánál levő 1919. és 1941. években készült várostérképek alapján)	Az 1864. évi kataszteri térkép szerinti utcanév (A V. T. V. B. Épít.- és Közl. Osztályánál található)	Az utcanévek 1753-ban (Barbarits Lajos Nagy- kanizsa c. monográfiája Bp. 1929. 110. oldal)
105. Rózsa Ferenc utca	Rózsa utca (Nem azonos a kilencvenhéttel)		
106. Rozmaring utca	Rozmaring utca	Rozmaring utca	
107. Ságvári Endre utca	Szent Rókus utca	Berek utca	
108. Sánci utca	Sánci utca		
109. Semmelweis utca	László herceg utca		
110. Sikátor utca	Árpád utca (Északi része Rákóczi út és Dózsa György út között. L: 9-t)		
111. Sneff József tér			
112. Somogyi Béla utca	Király utca	Varasdi utca (L: 133 és 136-t)	Német utca
113. Só utca	Só utca		
114. Schönherz Zoltán utca	MAORT utca		
115. Stromfeld Aurél utca	Zárda utca	Zárda utca	
116. Szabadság tér	Erzsébet királyné tér	Gabona piac	Piarcsi utca (L: 78-t)
117. Szabadhegy utca	Szabadhegy	Szabadhegy	
118. Szemere utca	Szemere utca		
119. Szepetneki utca	Szepetneki utca	Szepetneki utca	
120. Széchenyi tér	Széchenyi tér		
121. Sziklai Sándor utca	Belus József utca		
122. Takarékos utca			
123. Tanácsköztársaság tér	Templom tér	Piaci tér	
124. Táncsics Mihály tér	Kápolna tér		
125. Tavasz utca	Tavasz utca		
126. Tárház utca	Tárház utca		
127. Terv utca	dr. Sabján Gyula utca		
128. Téglagyári utca			
129. Tolbucin sétány (1942—1949.): Papp Simon utca			
130. Toldi Miklós út			
131. Tornynos köz	Tornynos köz		
132. Thúry György utca	Lengyel Lajos utca		

133. Varasdi utca	Varasdi utca (L: 112 és 136-t)	Varasdi utca
134. Vasút utca	Vasút utca	
135. Vágóhídi utca	Vágóhídi utca	Varasdi utca
136. Vár utca	(Töltés) Vár utca	(L: 112 és 133-t)
137. Várkonyi György utca		
138. Virág Benedek utca	Virág Benedek utca	
139. Vöröshadsereg útja	Szent István sugárút (1938-tól) Sugárút	
140. Vörösmarty utca	Vörösmarty utca	
141. Újélet utca	Felsősánc	Sánc
142. Úttörő utca	Felsősánc	Sánc
143. Úrhajós utca		
144. Zalka Máté utca		
145. Zetkin Klára utca	Szent Imre herceg út (1938-tól) Nádor utca	
146. Zrínyi Miklós utca	Zrínyi Miklós utca	Kisnémet utca (Somogyi Béla út és Ady Endre út között) Fülöp utca (Ady Endre út és Széchenyi tér között) Köz
147. Zsigárdi köz	Zsigárdi köz	

II. Külterületi lakott helyek:

1. Alsóerdei erdészlak
2. Alsónyíresi erdészlak
3. Felsőerdei erdészlak
4. Ferencmajor
5. Gördövényi erdészlak
6. Gyepmesteri telep
7. Lazsnakpuszta
8. MÁV órházak: 64, 64/a, 65, 66/b, 67, 68, 70, 70/a, 70/b, 71 számú
9. Nagyrécsa vasútállomás felvételi épülete
10. Repülőtér

III. Az egyes városrészek, épületek stb. 1945 előtt általánosan használt megnevezése:

1. *Bazár*. A Lenin út 8. sz. A épület földszinti és I. emeleti helyiségeiben nagy-áruház volt 1916-ig. Erről nevezték a két utcára nyíló egész épületet is bazárnak.
2. *Cintórium, vagy cinterem*. Jelentése: nyugvóhely. A templomok melletti temetőkert megjelölésére használták. Az Alsótemplom előtti keleti utca-rész az Ady Endre útig.
3. *Egylet-Kert*. A mozi előtti park az 1836-ban alakult Nagykanizsai Polgári Egylet tulajdona volt, ezért nevezték Egyletkert-nek. 1885-ben épített szék-házát a Nagykanizsai Ipartestület 1933-ban megvásárolta. Jelenleg a Hevesi Sándor Művelődési Központ használja. A kert neve 1962-től Károlyi Kert.
4. *Frigyes főherceg laktanya* nevet viselték 1923-ig a Vöröshadsereg út 13. sz. alatti épületek.
5. *Fürst téglagyár*. A Dózsa György út végén levő téglagyár neve 1945-ig.
6. *Hercegi vár* volt a Lenin út 5. sz. alatti épület.
7. *Herkules téglagyár*. A Magyar utca végén, a jelenlegi vásártér helyén volt téglagyár neve. Megszűnt és bontásra került 1935-ben.
8. *József főherceg laktanya* nevet viselte 1945-ig a Dózsa György út 73—75. sz. alatti épülettömb. 1945—1956 között Petőfi laktanya volt a neve. Lakás-sokká alakították át.
9. *Katonarét* a Néphadsereg út, a Hámán Kató út, a vasúti bevágás és a Far-
kas József utca közti lakótelep. A Károly király laktanya gyakorló tere volt. Innen ered elnevezése. Az I. világháború után családi házak céljára parcellázták.
10. *Kanálisnak* nevezték a Principális csatornát. 1802-ben a város lakossága megásta a Kanizsa várát körülvevő mocsár lecsapolására a szükséges árok-rendszert. A főcsatornát, amely a vizet a Murába szállítja, Principális (fő) csatornának nevezik.

11. *IV. Károly király laktanya* a Néphadsereg út végén levő laktanya, 1945-től a Dózsa György laktanya nevet viseli.
12. *Korzó* a Lenin út Ady Endre utca és Béke utca közti szakasza.
13. *Négyházaknak* nevezték a Béke utcán a téglagyár és a sörgyár között levő 4 db egyemeletes vasutas lakóházat.
14. *Ördögárok* csapadékgyűjtő és levezető árok volt. A Honvéd utcánál kezdődött és a Rákóczi utca egész hosszában, a déli oldalon levő házak kertjében vezetett végig. A Magyar utcát átvágva, a Dencsár-árokba ömlött. A lakók a szennyvizet is beletöltötték. A város 1926—1928 évi általános csatornázásakor a Rákóczi utca közepén főcsatornát építettek és az Ördögárkot betemették.
15. *Papkert* az Eötvös téri park. Az Eötvös tér délkeleti sarkán állt a piarista gimnázium, 1765-től 1904-ig. Az épületet 1919-ben pontották le. A gimnáziumhoz tartozott az egész jelenlegi parkterület is, ezért nevezték papkertnek.
16. *Práter*. A vasútállomástól nyugatra levő földterületen öregerdő volt 1916-ig. Kedvelt kiránduló helye volt a nagykanizsaiaknak.
17. *Suszterallé* a Deák téren levő fasor. Nagyvásárok, heti vásárok alkalmával a cipészek és csizmadiák kirakodó, árusító helye volt.
18. *Tripammer-sétány* a sétatéren átvezető (temetőhid — Béke út között) főútvonal 1925-től. (Monográfia 119. oldal.)
19. *Vasember-ház* a Szabadság tér 1. sz. épület. A „vasember” az épületben levő vaskereskedés cégére volt. Erről nevezték el az egész házat is. A vasember a múzeumban nyert elhelyezést.
20. *Vasútpart* a vasúti bevágás déli oldalán levő fasoros út a temetőhídtól a Potyli-patakig.
21. *Viktória téglagyár* volt a neve a jelenlegi III. sz. téglagyárnak a Néphadsereg út végén.

IV. Magyarázat az utca- és térnevekhez:

Ady Endre (1877—1919) költő.

András Lajos (1887—1955) a róla elnevezett fegyveres különítmény parancsnoka 1919-ben Nagykanizsán.

Andrejka Jenő (1917—1956) alezredes, a Vörös Csillag Nyomda védelmében az ellenforradalom elleni harc hősi halottja.

Arany János (1817—1882) költő.

Asztalos János (1918—1956) honvéd ezredes. Az ellenforradalmárok 1956-ban meggyilkolták.

Attila (kb. 400—453) hun király.

Árpád (?—907) honszerző és államalapító fejedelem.

Bajcsy-Zsilinszky Endre (1886—1944) publicista. A II. világháború idején az ellenállási mozgalom polgári szárnyának vezetője.

Bajza József (1804—1858) költő és kritikus.

Báthory István (1533—1586) erdélyi fejedelem és lengyel király.

- Dr. Bedő Albert (1839—1918)* a magyar erdészet kimagasló alakja. Emlékére 1957-ben Bedő Albert emlékérmét alapítottak.
- Bocskay István (1557—1606)* erdélyi fejedelem.
- I. Bolgár Hadsereg 1945.* április 1-én felszabadította Nagykanizsát.
- Bornemissza Gergely 1553-ban* Eger várkapitánya, Eger 1552 évi védelmében hadnagy.
- Braun Éva (1917—1945)* az illegális kommunista mozgalom harcosa, az ellenállási harc egyik ifjúsági vezetője. A nyilasok 1945-ben kivégezték.
- Brónyai Lajos (1882—1958)* az 1919-es Tanácsköztársaság nagykanizsai direktóriumának tagja.
- Batthyány Lajos gr. (1806—1849)* az első magyar miniszterelnök.
- Babochay György (1835—1913)* Nagykanizsa város polgármestere 1878—1896.
- Belus József (1832—1880)* Nagykanizsa város polgármestere 1872—1878.
- Csány László (1790—1849)* kormánybiztos és közlekedésügyi miniszter 1848—1849-ben. Zala megye liberális ellenzékének egyik vezére.
- Csengery Antal (1822—1880)* publicista, történetíró. 1869—1880-ig Nagykanizsa országgyűlési képviselője.
- Deák Ferenc (1803—1876)* igazságügy miniszter 1848-ban, az 1867. évi kiegyezés megalkotója, a magyar szabadelvűség egyik vezére. A nagykanizsai gimnáziumban tanult 1813—1817.
- Dobó István (1500—1572)* egri várkapitány, 1552-ben Eger várának védője a török ellen.
- Dózsa György (kb. 1474—1514)* az 1514. évi parasztháború vezére, a magyar történelem egyik legnagyobb alakja.
- Eötvös József br (1813—1871)* író és államférfi. Mint vallás- és közoktatásügyi miniszter megalkotta 1868-ban az első magyar népoktatási törvényt.
- Erkel Ferenc (1810—1893)* zeneszerző.
- Erzsébet magyar királyné (1837—1898)* I. Ferenc József király felesége.
- Fabik Károly (1890—?)* a cattaroi forradalmi tengerész felkelés egyik hőse. 1919-ben a róla elnevezett forradalmi tengerész különítmény parancsnoka Nagykanizsán. 1919. júliustól a dunai flotta vörös monitorjainak főparancsnoka.
- Farkas József (1920—1946)* rendőr alezredes a felszabadulás után.
- Fáy András (1786—1864)* író, az első magyar takarékpénztár megalapítója.
- Flórián (Szent)* pártfogását a tűzveszedelem ellen kérték a katolikus vallásúak.
- Fülöp utca: Batthyány Fülöp (1780—1870)* hercegtől kapta nevét, aki a nagykanizsai uradalomnak 1806-tól volt a birtokosa.
- Garay János (1812—1853)* költő.
- Gábor Áron (1810—1849)* a szabadságharc székely ágyúöntője.
- Hajgató Sándor (1845—1909)* kiskanizsai tanító, 1871-ben megalakította a Kiskanizsai Olvasókört.
- Dr. Hamburger Jenő (1882—1936)* a Tanácsköztársaság földművelésügyi népbiztosa. Az I. világháború idején a Szociáldemokrata Párt nagykanizsai szervezetének elnöke.

- Hámán Kató* (1884—1936) az illegális kommunista mozgalom egyik nagy harcosa.
- Hevesi Sándor* (1873—1939) színházi igazgató, rendező, író. A Nemzeti Színház igazgatója 1922—1932. Nagykanizsán született.
- Hunyadi János* (1407—1456) korának legnagyobb hadvezére, a nándorfehérvári győzelem kivívója.
- Husztai György* (?—?) Kanizsa várkapitánya volt. 1532-ben a törökök fogságába került. A szultán megbízásából beutazta Ázsiát. Tapasztalatait könyvben írta meg.
- Horthy Miklós* (1868—1957) az ellenforradalmi fasiszta rendszer idején Magyarország kormányzója (1920—1944).
- Dr. Hegedűs György* (1883—1925) nagykanizsai ügyvéd, országgyűlési képviselő, az antiszemita mozgalom egyik vezére.
- Hálvax József* (1815—1877) Nagykanizsa város első polgármestere 1868—1872. Ispita. A jelenlegi tiszti kaszinó (Ady utca—Zrínyi utca sarok) helyén 1698—1884 között kórház (ispotály, ápolda) volt.
- I. István (Szent)* (977—1038) az első magyar király, a magyar államalapítás művének befejezője.
- Imre herceg (Szent)* (1007—1031) I. István király fia.
- Jókai Mór* (1825—1904) regényíró.
- József Attila* (1905—1937) forradalmi költő, a magyar költészet egyik legnagyobb alakja.
- József főherceg (Habsburg)* (1872—1962) az I. világháborúban hadseregpáncsok volt. Az 1919 utáni ellenforradalom egyik vezére.
- Dr. Kaán Károly* (1867—1940) Nagykanizsán született. Az Alföld-fásítás megindítója, a magyar erdészeti tudomány kiváló alakja. Az erdők államosításának és az üzemtervi gazdálkodás eszméjének megteremtője.
- Karkecz Károly* (1928—1956) honvéd őrnagy. Az 1956-os ellenforradalom alatt hősi halált halt Budapesten a Corvin-közbén.
- Katona József* (1792—1830) drámaíró, a Bánk bán szerzője.
- Kazinczy Ferenc* (1759—1831) a nyelvújítási mozgalom vezére.
- Kállai Éva* (1917—1956) kommunista pártmunkás.
- Károlyi Mihály gr.* (1875—1955) politikus, 1919. I. 11—III. 21. köztársasági elnök.
- Kilián György* (1907—1943) a kommunista ifjúsági mozgalom egyik vezetője.
- Kinizsi Pál* (kb. 1446—1494) I. Mátyás király törökverő hadvezére.
- Királyi Pál* (1821—1892) politikus és publicista. Iskoláit a nagykanizsai gimnáziumban végezte. Sokat tett a magyar zeneművészet fejlesztése érdekében.
- Kisfaludy Sándor* (1772—1844) költő.
- Kossuth Lajos* (1802—1894) Magyarország kormányzója 1849-ben. A Szabadságharc vezéregyénisége.
- Kölcsey Ferenc* (1790—1838) költő, publicista, a Himnusz szerzője.

Kun Béla (1886—1939) a magyar és a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő alakja. A Vörös Újság megalapítója, a Kommunisták Magyarországi Pártjának vezetője, 1919-ben külügyi népbiztos, a proletárhatalom vezéregyénisége.

Landler Jenő (1875—1928) a Vörös Hadsereg főparancsnoka 1919-ben. Középiskoláit a nagykanizsai gimnáziumban végezte 1885—1893.

Latinka Sándor (1886—1919) a magyar munkásmozgalom harcosa és vértanúja.

Lenin (1870—1924) a Szovjetköztársaság első elnöke. Az emberiség egyik legnagyobb szocialista gondolkodója. A Szovjetunió Kommunista Pártjának és a világ első szocialista államának megalapítója, a nemzetközi munkásmozgalom vezetője.

Lengyel Lajos (1849—1910) Nagykanizsa város főjegyzője 1882—1910.

Levente testnevelési és politikai mozgalom. 1921—1945 között minden 21 évet be nem töltött ifjúnak részt kellett benne vennie.

László herceg, dr. Battyhány-Strattmann László hg. (1870—1931) szemorvos, emberbarát. Körmenten kórházat épített és tartott fenn. Nagykanizsán uradalma és bérházai voltak.

Ligetváros, 1915—1916-ban megépítették az Osztrák—Magyar Monarchia legnagyobb, barak rendszerű katonai kórházát Nagykanizsán, 3600 háborús beteg kezelésére és ellátására. Az első világháború befejezése után egy része katonai kórháznak maradt meg, nagyobb részéből pedig lakásokat alakítottak ki. 1930 óta sok épületét lebontották. Szép parkosítása miatt a felszabadulás után kapta a Ligetváros nevet.

Május 1. Nemzetközi munkásünnep, 1889 óta a proletariátus jogaiért és a világbékéért tartják meg.

Március 15. Az 1848-i magyarországi polgári forradalom kitörésének napja.

Mária dr. Batthyány-Strattmann László hg szemorvos feleségéről, Coreth Máriáról lett elnevezve.

Mező Imre (1905—1956) a kommunista mozgalom harcosa. 1936—1939-ben részt vett a spanyol szabadságharcban, 1956-os vértanú.

Munkácsy Mihály (1844—1900) a magyar festészet egyik legnagyobb mestere. MAORT Magyar—Amerikai Olajipari Részvénytársaság.

Nádor Magyarország legnagyobb közjogi méltósága a királyság idején.

Osvald József (1898—1919) a nagykanizsai Fabik különítmény politikai biztosa, 1919. júliustól parancsnoka, 1919. augusztusban hősi halált halt.

Papp Simon országos főgeológus, a MAORT vezérigazgatója 1949-ig.

Petőfi Sándor (1823—1849) a legnagyobb forradalmi költőnk.

Polai János (1885—1919) Nagykanizsa forradalmi vadbiztosa. 1919. november 1-én kivégezték. A Tanácsköztársaság mártírja.

Pilsudski József (1867—1935) lengyel marsall és diktátor.

II. Rákóczi Ferenc (1675—1735) erdélyi fejedelem, a róla elnevezett (1703—1711) szabadságharc vezetője.

Rozgonyi István országbíró, 1410-ben zalavári kapitány, 1428-ban Galambócnál a török ellen harcoló sereg fővezére.

- Rózsa Ferenc (1906—1942)* a magyar kommunista mozgalom kiemelkedő harcosa, az illegális Szabad Nép szerkesztője.
- Rókus (Szent)* pártfogását a pestis és a betegségek ellen kérték a katolikus vallásúak.
- Dr. Sabján Gyula (1875—1939)* Nagykanizsa város polgármestere 1913—1930.
- Ságvári Endre (1913—1944)* az illegális kommunista ifjúsági mozgalom kiemelkedő harcosa.
- Semmelweis Ignác (1818—1865)* orvos, a gyermekágyi láz leküzdője, az anyák megmentője.
- Sneff József (1887—1919)* Zala megye kormánybiztosa 1919-ben, a nagykanizsai direktórium elnöke, a Tanácsköztársaság mártírja.
- Somogyi Béla (1868—1920)* tanár, hírlapíró, a Népszava szerkesztője. 1920-ban az ellenforradalmárok meggyilkolták.
- Só utca* Nagykanizsán 1840 óta működött a Sójövedéki Hivatal a Szabadság tér 5. számú úgynevezett Régi Pósta épületben. 1870-ben a Sóhivatalt, a raktárakkal együtt a teherpályaudvar szomszédságába helyezték át. A Nagykanizsai Sóhivatal Zala és Somogy megye fő elosztó szerve volt.
- Schönherz Zoltán (1905—1942)* a kommunista mozgalom és a KMP harcosa. A munkásmozgalom mártírja.
- Stromfeld Aurél (1878—1927)* a Magyar Tanácsköztársaság vezérkari főnöke.
- Szabadhegy.* Nagykanizsa városnak a Batthyány hercegi uradalommal 1773-ban és 1811-ben kötött szerződése szerint, ahol a város polgárai legeltettek, az uradalom is legeltethetett. 1849-ben a város polgárai megszüntették a legeltetést az úgynevezett Irtásföldi dűlőben, hogy az uradalmat erről a legelőről kiszorítsák. Az uradalomnak is megszűnt tehát a legeltetési joga. A hercegi uradalomtól szabaddá vált Irtásföldi dűlőben a birtokosok 1850-ben Szabadhegy néven szőlőhegyet alapítottak.
- Szemere Bertalan (1812—1869)* politikus és író. 1848-ban belügyminiszter, 1849-ben miniszterelnök.
- Széchenyi István gr (1791—1860)* a magyar történelem egyik nagy alakja. Jelentős irodalmi tevékenysége mellett nevéhez fűződik a Lánchíd megépítése, a dunai gőzhajózás megindítása, a Magyar Tudományos Akadémia megalapítása stb.
- Sziklai Sándor (1895—1956)* ezredes, a Hadtörténeti Intézet igazgatója volt. 1936—1938-ig résztvett a spanyol szabadságharcban. Az ellenforradalom áldozata.
- Dr. Szekeres József (1855—1921)* az 1884-ben megépült nagykanizsai kórház első igazgató főorvosa volt haláláig.
- Sztálin (1879—1953)* szovjet államférfi (a II. világháborúban a fegyveres erők főparancsnoka, a háború után a szovjet kormány vezetője), a Szovjetunió legfőbb vezetője.
- Táncsics Mihály (1799—1884)* haladó szellemű író. Többször bebörtönözték. 1848-ban megindította a Munkások Újsága, majd 1869-ben az Arany Trombita című lapot, amely a magyarországi szocializmus első orgánuma. Magyarországon elsőnek írt a szocializmusról és a kommunizmusról.

Tárház. 1896-ban építették meg a vasútállomáshoz kapcsolódó közraktárakat, tárházakat.

Tolbuchin (1894—1949) a Szovjetunió marsallja, Magyarország felszabadításában, a 2. ukrán front parancsnoka. Nagykanizsa felszabadítása után, 1945 áprilisában Vorosilovval együtt Nagykanizsán is járt.

Toldi Miklós Nagy Lajos király kora beli (1342—1382) nagy erejű vitéz. Alakját Arany János örökítette meg trilógiájában.

Thúry György (1520—1571) végvári kapitány, rettegett bajvívó és törökverő hős. Kanizsa várának főkapitánya 1567—1571. A nagykanizsai múzeum névadója.

Teleki Samu gr (1845—1916) Afrika utazó. 1886—1888-ban felfedezte a róla elnevezett Teleki vulkánt, a Rudolf tavat és a Stefánia tavat.

Tripammer Gyula (1857—1916) az 1845-ben alakult Nagykanizsai Takarékpénztár igazgatója, az 1894-ben alakult Nagykanizsai Szépítő Egylet ügyvezető elnöke szervezte meg a nagykanizsai sétater létesítését 1896-ban, az ezeréves Magyarország emlékére.

Vár. Kanizsa várát 1702-ben Lipót császár a kezdődő kuruc mozgalom miatt leromboltatta. A Nagykanizsát és Kiskanizsát összekötő út a volt vár területén kanyargósan vezetett. A kanyarokat 1900-ban átvágták és a töltésen korszerű utat építettek.

Várkonyi György (1933—1956) államvédelmi hadnagy. Az ellenforradalmárok 1956-ban meggyilkolták.

Virág Benedek (1754—1830) költő, történétíró. A nagykanizsai gimnáziumban tanult 1767—1772.

Vörösmarty Mihály (1880—1855) költő, a Szózat szerzője.

Vécsey Zsigmond (1865—1913) Nagykanizsa város polgármestere 1896—1913.

Vorosilov (1881—1969) szovjet politikus, a Szovjetunió marsallja. A Nagy Honvédő Háború éveiben (1941—1945) az egyik hadseregcsoport főparancsnoka, 1953—1960-ig a Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnökségének elnöke. Nagykanizsa felszabadítása után, 1945. áprilisában Tolbuchinnal együtt Nagykanizsán járt.

Dr. Wlassics Gyula (1852—1937) vallás- és közoktatásügyi miniszter. A Millennium alkalmából 1000 népiskolát állított fel. A nagykanizsai gimnáziumban tanult.

Zalka Máté (1896—1937) a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom kiváló harcosa. A spanyol köztársaságért harcoló nemzetközi brigádokat szervezte.

Zárda az alsótemplom melletti volt ferences rendház, 1952-től kollégium.

Zetkin Klára (1857—1933) a német és a nemzetközi munkásmozgalom kiváló harcosa.

Zöldfa néven uradalmi vendéglő és szálloda volt a Szabadság tér 9. szám alatti épületben, melyet herceg Batthyány építtetett 1750 körül a lebontott vár tégláiból. Ebben az épületben volt a törvényszék 1880-tól 1937-ig. 1943—1945. IV. 1-ig a fasiszta rendszer internáló tábornak vette igénybe. 1952-től általános iskola és a Braun Éva leány-gyermekotthon van benne.

Zrínyi Miklós gr (1620—1664) költő, hadvezér és politikus. Többízben megkísérelte visszafoglalni a törököktől Kanizsa várát.

**V. Az utca- és térnevek történeti változása az I. részhez,
betűrendben:**

Alsósánc	55	Külsőtelki utca	103
Alsó utca	76	László herceg utca	109
Ápolda utca	1	Lengyel Lajos utca	132
Árpád utca	110	Levente utca	35
Babochay György utca	77	Légrádi utca	1
Barak kórház	80	MAORT utca	114
Batthyány utca	20, 42	Mária utca	43
Bába utca	101	Miháldi (Mihály) utca	8
Becsalai utca	91, 101	Munkács utca	87
Bécsi utca	82	Muraközi utca	3
Belus József utca	121	Nádor utca	145
Berek utca	107	Német utca	112
Cicelle utca	103	Ország út	12
Csengery út	18	Óriás utca	64
Cigány utca	99	Palin, Dózsa György utca	90
Csordás utca	46	Palin, Fő utca	38
Erzsébet királyné tér	116	Palin, Kossuth Lajos utca	57
Felsősánc	58, 141, 142	Palin, Palinpuszta	38, 57, 81, 90
Felső utca	47	Palin, Petőfi Sándor utca	81
Fő út	78	Papp Simon utca	129
Fülöp utca	146	Pesti utca	99
Gabona piac	116	Petránci utca	76
Gábor utca	42	Pécsi utca	92
Gyár utca	77	Piac tér	49
Hajcsár utca	95	Piaci tér	123
Halvax József utca	62	Piarcu utca	78, 116
Dr. Hegedűs György utca	12	Pilsudszki utca	7
Honvéd (Hadi) kórház	80	Pivári utca	76
Horthy Miklós utca	1	Polgár utca	41
Ispita utca	1	Rajnai utca	46
Iván utca	18	Rác utca	87, 68
József főherceg utca	29	Récei utca	99
Kaproncai utca	1	Riesen Gasse	64
Kassa utca	63	Rózsa utca	97, 105
Kazinczy utca	1	Dr. Sabján Gyula utca	127
Kápolna tér	124	Sánc	55, 58, 141, 142
Kereszt utca	48	Sopron utca	92
Kétház utca	7	Sormási út	12
Király utca	112	Sugár út	139
Kisnémet utca	146	Szeglet utca	73
Koronaherceg utca	104	Dr. Szekeres József utca	34
Korpavár, Fő út	31	Szent Flórián tér	30
Körmös utca	86	Szentgyörgyvári utca	60, 72
Köz	17, 167	Szent Imre herceg út	145

Szent István sugárút	139	Várhelyi utca	15
Szent Rókus utca	107	Vécsey Zsigmond utca	75
Szigeti utca	99, 91	Vizi utca	39
Szombathelyi utca	82	Vorosilov út	18
Sztálin út	78	Wlassics Gyula utca	23
Teleki utca	92	Új utca	46
Femplom tér	123	Újvilág utca	13
13 város	70	Úveggyári utca	83
Töltés	136	Zárda utca	115
Varasdi utca	112, 136	Zöldfa utca	15

VI. Emléktáblák, emlékművek, szobrok Nagykanizsa városban az utcanevek betűrendje szerint:

1. Az Ady Endre út 8. szám alatti Erkel Ferenc Kultúrotthon (az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt Dunántúli Kutató és Feltáró Üzem tulajdonában) keleti falán mozaik díszítés van a kultúra, az olajipar, az ember és a család kulturálódása és a táncművészet kifejezésére.
Készítette: Bálints Kálmán 1967-ben.
2. Az Ady Endre út 9. szám alatti iskola-épületen emléktábla van a következő felírással:
*A magyar szabadságharc emléke örökké él a tanulóiifjúság szívében.
„Haza és szabadság ez a két szó, melyet
Először tanuljon dajkától a gyermek...”* (Petőfi Sándor 1948. május 1.)
3. Ady Endre út 74. szám alatti izraelita temetőben levő emlékmű déli oldalának magyar felírása:
„A régi zsidó temető lakói százéves nyugvóhelyükből a vasút által kiszorítottván ide átköltöztek. Jan. 16-án 1859 évben.”
Ugyanez a felírás héber nyelven az emlékmű keleti oldalán, latinul az északi, németül pedig a nyugati oldalán olvasható.
4. Az Ady Endre úton a vasútállomás főbejáratával szemben, a nyugati oldalon díszkút van a következő felírással:
*„100 éves Magyar Vasút
1846—1946 VII. 15.”*
5. A Béke út 6. szám alatti épületen emléktábla látható. Felírása:
„Ebben a házban alakult újjá 1945. április 4-én a Magyar Kommunista Párt Nagykanizsai Szervezete. Oly sok küzdelem, szenvedés után győzött az eszme. 1967. MSZMP Városi Bizottsága, Nagykanizsa Város Tanácsa.”
6. A Béke út 37. szám alatti evangélikus templomban emléktábla van. Felírása:
*»A hazáért 1914—1918 (14 hősi halott neve)
„Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért.”«*
7. A Béke út 88. szám alatti volt kávégyárból a felszabadulás után lakóházat alakítottak ki. Ennek földszinti folyosóján emléktábla van a következő felírással:
„Ez az épület 1941-től 1945. április 1-ig a fasiszta rendszer internáló tábora volt, ahol számos kommunistát és haladó gondolkodású hazafit tartottak fogva. Örök dicsőség a hősöknek! E táblát az 1919-es dicsőséges Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 40. évfordulóján helyezte el a MSZMP Városi Bizottsága és a Városi Tanács. Nagykanizsa, 1959. március 21.”
8. Az I. Bolgár Hadsereg út 8. szám alatti épületben emléktábla van. Felírása:
„A 120 ezer főből álló Bolgár Hadsereg a Vörös Hadsereg III. ukrán frontjának kötelékében 1944 decemberében lépett magyar földre, hogy a bol-

gár nép megbízását teljesítve harcot vívjon a fasizmus ellen hazánk felszabadításáért. A drávai, a somogyi, a nagykanizsai és végül a muraközi harcokban 15 499 harcost vesztett. A bolgár hősök vére nem hullott hiába. A város népe nagyra becsüli a szabadságukért elesettek emlékét."

9. A Bolgár Hadsereg úti gimnázium tornatermének nyugati falán levő „Ūrhajós” mozaikfal Redő Ferenc alkotása. Készült 1966-ban.
10. A Bolgár Hadsereg úti gimnázium tornaterme előtt levő Kislány szökőkúttal témájú szobormű Gádor Magda alkotása. 1966-ban állították fel.
11. A Deák téren a Felsőtemplom főbejárati részén 2 emléktábla van. Felírásuk:
 - I. *„Az idegenben nyugvó Huszas Honvéd Hősök emlékének az ezred tüzereszségének V. évfordulóján 1918. VIII. 28. A m. kir. 20. honvéd gy. ezred tisztikara.”*
 - II. *„A 48-ik közös gyalogezred hőseinek emlékére, akik a világháborúban hazájukért életüket feláldozták. Emelték a régi bajtársak 1924.”*
12. Deák Ferenc tér. A 48. gyalogezred emlékműve. Kisfaludi Stróbl Zsigmond alkotása 1934-ből. Felírások az emlékművön:

*„S az ó világnak romjain
Az új világot megteremtik!” Petőfi
„És mi nem hagyjuk magunkat,
Míg lesz egy kéz és egy kard!
Fogadom, hogy megbánja,
Aki bántja a magyart.” Petőfi*

(A 48. gyalogezred nevezetesebb fegyvertényeit is megörökíti az emlékmű)
*„1799 Verona Novi, 1800 Campo Preddo, 1805 Caldiero, 1809 Thorn, Aspern,
1812 Lengyelország, 1813 Drezda, Lipcse, 1814 Lyon, 1815 Tolentino, 1821
Napoli, 1848 Sona, Sommacampagna, 1849 Novara, 1859 Solferino, 1866
Custoza, 1869 Krivosije, 1878 Bihac, Peci, 1914 Stany, Pavlow, Kempie,
Iwangerod, Suloszawa, Sempiechow, Drina, Panos, Kuliste, Valjevo.
1915 Nida, Zebrak, Dnjester, Zlotalipa, Sereth, M. Sabotino, Casak, Novi-
bazar, Podgorica.
1916 Mszaniec, Nesterovce, Doberdo, Isonzo, Pasubio, Sv. Katharina, Békási
szoros, Padcsin.
1917 Isonzo, Sereth Braila, Békási szoros. 1918. Piave, Odessa.”*
13. Eötvös tér. A Tanácsköztársaság emlékműve. Kerényi Jenő alkotása. Felírása:

„1919. Felavatták 1964. nov. 7-én.”
14. A Hajgató Sándor utca 1. szám alatti Móricz Zsigmond Kultúrotthon főbejárati falán emléktábla van. Felírása:

*„Pro Patria 1914—1918
Az Olvasókör világháborúban elesett hősi halottainak emlékére.”
(6 hősi halott neve.)*

15. A Hamburger Jenő utca 8. szám alatti épületen emléktábla van: Felírása:
„Ebben a házban lakott munkásmozgalmunk két kiemelkedő személyisége, Hamburger Jenő (1882—1939) a Tanácsköztársaság földművelésügyi népbiztosa és Sneff József (1887—1919), a nagykanizsai direktórium elnöke. Emléküket tisztelettel megőrizzük. 1969. március 21. MSZMP Városi Bizottsága, Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága.”
16. A Hunyadi út 11. szám alatti épületen emléktábla van. Felírása:
„Kaán Károlynak, a nagy alföldfásító erdésznek hálás megemlékezésül az Országos Erdészeti Egyesület és szülővárosának erdész társai. Nagykanizsa, 1959 október.”
17. A Hunyadi út 18. szám alatti 406. sz. „Polai János” Ipari Szakmunkásképző Intézet főbejárata melletti oszlopon van i. Polai János domborműű arcképe. Felírása:
„Polai János 1885—1919. A Magyar Tanácsköztársaság mártírja. Nagykanizsa 1961. Vörös János.”
 II. Az ipari tanító és tanuló domborműve. Felírása:
„Vörös János, Nagykanizsa 1959.”
18. A Kaposvári út 11. szám alatti iskola épületen emléktábla van a következő felirással:
»Nevelő munkánkat egyesíteni kell a dolgozók harcával a kizsákmányolók ellen. Lenin. Ezt az iskolát a MAORT üzemi pártszervezet dolgozói rohammunkával építették. „Dolgozók az iskoláért” mozgalom keretében 1948 nyarán.«
19. A Királyi Pál utcai kápolnában emléktábla van a következő felirással:
„Ezt a kápolnát Magas Mihály kegyesrendi házfőnök, gimnáziumi igazgató tanügyi főtanácsos az Úr 1935. évében, fáradhatatlan buzgalommal Juk Béla ny. plébános nemeslelkű hagyományából a Kegyesitanítórendnek, a Város Közönségének, a Piarista Diákszövetségnek s a tanulók szülőinek áldozatos adakozásából emelte.”
20. A Kossuth Lajos téren levő Szentháromság szobor műemlék. Inkey Boldizsár emeltette 1773-ban. A Városépítési Tervező Vállalat Nagykanizsa Városképi és Műemléki Vizsgálata című 1952-ben kiadott tanulmánya szerint „az ország — talán — legszebb barokk Szentháromság szoborcsoportozata”.
 Eredetileg a Szabadság téren állt, 1867-ben az Eötvös térre, innen 1934-ben jelenlegi helyére helyezték át.
21. Lenin út 6. szám alatti izraelita templom főbejárati részénél 2 emlékoszlop és egy emléktábla van. Felírásuk:
 I. *„Itt gyűjtötték össze 1944. április 26—28-án Nagykanizsa és környékének háromezer zsidó lakosát, hogy Németországba hurcolják és kiirtásák. A háromezerből 2700 ottveszett.”*
 II. *„A munkaszolgálatban elpusztultak emlékére 1941—1945.”*
 III. *„1914—1918. Meghaltak a hazáért: (77 hősi halott neve).”*

*PihenjeteK Isten békéjében
Alvó hősök, sápadt katonák
Mi enyészünk az elmúlás kódében
A ti hazátok örök fény sugar. Kiss József*

22. Lenin út 8. szám alatti épületen emléktábla van. Felírása:
„Az élő színház épp oly örök, mint a társadalom.”
„Hevesi Sándor esztéta, műfordító, dramaturg, a Nemzeti Színház főrendezőjének szülőháza.”
23. Lenin út 24. szám alatti épületen emléktábla van: Felírása:
„Ez az épület 1919-től 1943-ig a szervezett öszsmunkások otthona volt. Itt tevékenykedett az illegális Kommunista Párt is. Ezen emléktáblát a Tanácsköztársaság kikiáltásának 40. évfordulóján helyezték el a nagykanizsai építómunkások.”
24. Magyar utca 9. szám alatti épületen emléktábla van. Felírása:
„1919. március 11-én ebben a házban alakult meg a Kommunisták Magyarországi Pártjának Szervezete. Az 50. évfordulón tisztelettel emlékezünk Pártunk első nagykanizsai harcosaira, elvtársainkra. MSZMP Városi Bizottsága, Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága.”
25. Petőfi út 39. szám alatti épületen emléktábla van. Felírása:
„Ebben a házban született Halis István (1855—1927) a Városi Múzeum megalapítója, Nagykanizsa város történetének lelkes kutatója.”
26. Somogyi Béla út 22. szám alatti ház lépcsőházában emléktábla van. Felírása:
»Épült 1934—1935 évben Steiner Zsigmond, a nemesszívú emberbarát hagyománya szerint — a családi telken — a „Steiner Zsigmond Izr. Aggokháza” fenntartására.«
27. Szabadság tér. A Felszabadulási emlékmű elsőkben 1945-ben készült. Ezt Epifanovics M. P. szovjet mérnökszázados tervezte. Emelte Nagykanizsa város és Dél-Zala közönsége a szovjet hadsereg segítségével. Építésvezető: Vécsey Barnabás. Szobrászművészek: Sinkó András és Vörös János. Utóbbi nagykanizsai szobrászművész volt, az emlékmű oldalán levő reliefeket tervezte és készítette. Az oszlopon elhelyezett főalakot — kezében géppisztolyt tartó szovjet harcost — a pécsi Zsolnay gyárban készítették. 1956-ban, az ellenforradalom idején az emlékművet megcsonkították, a harcos szobrát ledöntötték és az emlékművön egyéb csonkításokat is végeztek. A reliefeket összetörték. Az emlékmű jelenlegi formájában való újjáépítése 1959-ben történt meg. Az emlékmű talapzatán álló új bronz szobrot Farkas Aladár szobrászművész tervezte és készítette. Az emlékművet első formájában 1945. július 15-én avatták fel, míg az újjáépített emlékművet 1959. május 1-én. A jelenlegi emlékmű felirata: „CCCP”
28. A Szabadság tér északnyugati oldalán levő diszkutat 1874-ben a városépítés befejezésének emlékére állították fel. 1934-ig a Deák Ferenc téren állt a 48. gyalogezred emlékműve helyén.

29. A Szabadság tér 9. szám alatti iskola kapualjában emléktábla van. Felírása:
„Ez az épület 1943-tól 1945. április 1-ig a fasiszta rendszer internáló tábor volt, ahol számos kommunista és haladó gondolkodású hazafit tartottak fogva. Örök dicsőség a hősöknek! E táblát az 1919-es dicsőséges Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 40. évi fordulóján helyezte el Nagykanizsa Város dolgozói nevében a Magyar Szocialista Munkáspárt Városi Bizottsága és a Városi Tanács. Nagykanizsa, 1959. március 21.”
30. A Széchenyi tér 2. számú épületen emléktábla van. Felírása:
„Ebben a házban született dr. Zemplén Győző (1879—1916), az elméleti fizika professzora, a folyadékok és az elektromos tér mozgásának nagyhírű kutatója. Nevét a lökéshullámokra vonatkozó Zemplén-tétel őrzi.”
31. A Széchenyi téren áll a 20. honvéd gyalogezred emlékműve. Hybl József alkotása 1930-ban. Feliratok az emlékművön:
„Dalolva mentek csatáról csatára. 1914—1918.”
„20-as Honvédek és Népfölkelők emlékének.”
„Uhnov, Rawa Ruska, Jaroslav Limanova, Kárpátok: 906-os magaslat, Lublin, Boguslawka, Stochod, Mielnica, Kostanjevica, Piave, Montello stb., Chmielnik—NW Chodel, Borusowa, Pilica, Kárpátok: Cisna-Baligror, Dri-na: Mucany, Zaleszczyki, Kirlibaba, Lovcen, Zugna-Torta stb.”
 Az emlékmű eredetileg a Szabadság tér délkeleti sarkán állt. 1965-ben szállították át jelenlegi helyére.
32. A Vár úton, az egykori híres végvár területén állították fel 1968-ban Kanizsa vár mozaik alaprajzát, Haraszti László alkotását. Felirata:
„Canisa-Vár XIV—XVIII.”
 Hátlapja még nem készült el.
33. A Vár utca 9. szám alatt, a Dunántúli Kőolajipari Gépgyár udvarában a következő alkotások vannak:
 I. Szoborcsoport: Felirata:
„Újítók. Nagykanizsa, 1953. Vörös János.”
 II. A II. számú lakatos üzem előtt:
„Szputnyik. Készítették 1958 elején az üzem dolgozói az első mesterséges égitest, a szputnyik 1957. okt. 4-én történt fellövése emlékére.”
 III. A tanműhely északi falát az Ifjú Munkás témájú graffito díszíti. Hoszszú József alkotása 1962-ből.
34. Temető. A nagykanizsai hadi kórházban a monarchia legnagyobb hadi kórházában az első világháború idején meghalt különböző nemzetiségű 1100 hősi halott sírját a város kegyelelte, társadalmi akció keretében, 1924—1928-ban sírkövekkel látta el. Egyben a hősi temető közepén obeliszket állított fel a következő felírással:
„1914—1918. Emlékezzetek és küzdjetek azért, amiért mi életünket áldoztuk!”

35. Temető. Szovjet hősi emlékmű a temetőben levő szovjet hősi sírok középső részén obeliszks kivitelben. Készült 1946-ban. Tervezte Nagykanizsa Város Mérnöki Hivatala. Kivitelezték a nagykanizsai építőiparosok. Felavatták 1946. augusztus 25-én. Az emlékmű feliratai: A nyugati oldalon: „CCCP 1945.” Orosz nyelven fonetikusán:

„Vernaja szlava gerojam pavsím v borbe za szvobodu i nyezaviszimoszty rogyini!” Fordítása: „Örök dicsőség a haza szabadságáért és függetlenségéért harcban elesett hősöknek!”

Keleti odalon: „CCCP 1945.” Orosz nyelven fonetikusán:

„Vernije szín otcsizny preziraja szmerty vi szraszalisz za rogyinu podvigi vasi primer grajdušib pokolenyijam. Vernaja szlava gerojam pavsím v bojach sz vragom i otdavšim szvoju zszizny za szvobodu i szcsasztye nasevo naroda.” Fordítása: „Ti a hazának hű fiai a halált megvetve küzdöttetek a hazáért. Hőstettek példát a jövő nemzedékeknek. Örök dicsőség a hősöknek, akik az ellenséggel való harcokban elesetek és feláldozták életüket népünk szabadságáért és boldogságáért.”

Az emlékmű a szovjet hadsereg segítségével és közreműködésével készült.

36. Vöröshadsereg út 5.

I. Károlyi Kert délkeleti részén áll Inkey Boldizsár emlékműje, amelyet a város 1936-ban szállított át a Magyar utca végén levő, jelenleg igen romos műemlék, az Inkey kápolna elől. Felírása:

„Patri Optimo Balthasari MDCCCXLII (A legjobb édesapának, Boldizsárnak, 1842).”

II. Az 1927. március 15-én megnyitott Városi Színház, jelenlegi nevén a „Béke” filmszínház a „színház—mozi” kettős cél egy helyiségben való megoldására készült Medgyaszay István műépítész, műegyetemi tanár tervei szerint. Az épület homlokzati részét a „Bánk bán” (Katona József), jobb oldalát „A falu rossza” (Tóth Ede), bal oldalát pedig a „János vitéz” (Petőfi Sándor) egy-egy jelenete díszíti, melyet Baksányi festőművész tervei szerint Beszédes Ottó budapesti műmester készített.

37. A Vöröshadsereg út 9. szám alatti iskola épületen és kapualjában dombormű és emléktáblák vannak.

I. Landler Jenő domborművé arcképe alatt a következő felírás van: „Landler Jenő Zala szülötte, a kommunizmus hű harcosa.”

II. „A nagykanizsai gimnáziumban tanult 1885-től 1893-ig Landler Jenő elvtárs, a dicsőséges Tanácsköztársaság Vöröshadseregének főparancsnoka.”

III. „Méltatlant ne dicséress: hirdess a régi dicsőült

S mostani embereket, kik példák jóra lehetnek. (Virág Benedek.)”

„Virág Benedek	1754—1830	Tandor Ottó	1852—1913
Deák Ferenc	1803—1876	Donászy Ferenc	1858—1923
Gasparich Márk	1810—1853	Kaán Károly	1867—1940
Királyi Pál	1821—1892	Hevesi Sándor	1873—1939
Apáthy István	1829—1889	Landler Jenő	1875—1928
Thanhoffer Lajos	1843—1909	Mező Ferenc	1885—1961

(A gimnázium országos hírű növendékei.)

A 200 éves Gimnáziumnak Nagykanizsa Város Tanácsa 1965.”

38. A Vöröshadsereg út 11—13. szám alatti iskolaépületen 2 emléktábla van.
- I. Deák Ferenc domborművű arcképe körül a következő felírás:
„Deák Ferenc emlékezetére, aki az 1813/14—1816/17 iskolai években ezen gimnáziumba járt, születése százados évfordulója alkalmából állította a Nagykanizsai Irodalmi és Művészeti Kör kezdeményezésére a Város Közönsége. 1803—1903. okt. 17.”
„Félre minden irigységgel hazám fiai. Adjuk neki az elsőséget” — mondja róla Széchenyi. (Telcs Ede 1872—1948 alkotása.)
- II. Ez az épület 1890-től 1918-ig a „zöldhajtókás, sárgapitykés” cs. és kir. 48. gyalogezred kaszárnyája volt.
 Ugyanott a Kőolajbányászati és Mélyfűróipari Technikum használatában álló első udvari épület egyik helyiségében (volt kapualj) emléktábla van. Felírása:
„Pro Patria in fide Dei 1914—1918” (42 hősi halott gimnáziumi diák neve).
 Emléküknek szentelte a Nagykanizsai Piarista Diákszövetség.
39. A Zetkin Klára út 3. szám alatti Szociális Otthon lépcsőházában emléktábla van. Felírása:
„Steiner Zsigmond Izr. Aggokháza. Épült 1939 évben Steiner Zsigmond az önzetlen, nemesszívű emberbarát áldozatkészségéből. Ne taszíts el az öregség idején, erőink fogytával el ne hagyj! Zsoltárok: LXXI. 9.”
40. A Zrínyi Miklós út 56. számú épületen emléktábla van. Felírása:
*„E házban lakott és tanított Péterfy Sándor, a tanítók atyja 1861-ben. Izzó lelkű bölcs tanító volt. Örököltük tőle:
 Rendületlen hittel hinni, bizni
 Az ékes, büszke magyar jövődöben!”*
41. A Zrínyi Miklós út 33. szám alatti Thury György Közgazdasági Technikum épületén emléktábla van. Felírása:
„1857—1957. Thury György Kanizsavár hős kapitányának emlékére állították ezt az emléktáblát a 100 éves iskola volt növendékei.”

IRODALOM:

Barbarits Lajos: Nagykanizsa. Magyar városok monográfiája Bp. 1929.

Halis István: Zalai krónika Nagykanizsa, 1915—1917.

Makoviczky Gyula: Nagykanizsa város településföldrajza, Nagykanizsa, 1934.

Markó Imre Lehel—Ördög Ferenc—Kerecsényi Edit: Zala megye földrajzi nevei, Zalaegerszeg 1964.

Tersánczky József: Szabadhegy Monographiája. Nagykanizsa, 1887.

Tóth János: Nagykanizsa városképi és műemléki vizsgálata, Bp. 1952.
(A Városépítési Tervező Vállalat kiadása kézirat gyaránt).

Városkultúra VIII. évf. 4—5. szám, Szeged, 1935.

Új Magyar Lexikon, 1959—1962.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title area.

Central title or section header, faintly visible.

- VI
- VI
- VI

Nyomda, Zalaegerszeg 70 2899

F. k.: Petike Sándor F. v.: Szendrői Ervin

